
Memoriał w sprawie wprowadzenia elementów historii nauki i techniki do programu szkoły średniej

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 21/4, 806-807

1976

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dopiero na starszych latach jako przedmiot wspomagający dla wybranej specjalizacji. Można mieć obawy, czy jest możliwe objęcie przez jednego wykładowcę całej syntezy dziejów kultury i przekazanie jej we właściwy sposób młodzieży bezpośrednio po ukończeniu szkoły średniej, a więc nie przygotowanej jeszcze zadowalająco do myślenia syntetycznego (doc. I. Stasiewicz-Jasiukowa). Proponowany przez doc. A. Czekajewską zakład lub katedra historii nauki mogłaby na razie powstać w ramach Instytutu Bibliotekoznawstwa. Powinien to jednak być zakład historii nauki, a nie historii kultury.

Powyższy projekt jest dyskusyjny. W tej wersji bowiem historia nauki musiałaby być jedynie przedmiotem wspomagającym bibliotekoznawstwo, natomiast nie spełniałaby ważnego postulatu autonomiczności (doc. B. Bieńkowska). Bibliotekoznawstwo może być użytkownikiem umiejętności dydaktycznych historyków nauki, ale nie jest powołane do inspirowania badań merytorycznych. Jednakże niezależnie od ewentualnego powołania zakładu, sprawą niesłychanie ważną i pilną jest przygotowanie uniwersyteckiego podręcznika historii nauki powszechnej, zaspokajającego potrzeby nie tylko studentów bibliotekoznawstwa. Brak takiego podręcznika daje się odczuć bardzo silnie.

Rozważając problem przygotowania nowej kadry wykładowców historii nauki należałoby pomyśleć o wykorzystaniu do tego celu Zakładu Historii Nauki, Oświaty i Techniki, i to zanim podejmie się ewentualne próby utworzenia wyodrębnionego zakładu lub katedry na uniwersytecie (dr S. Zamecki). Można byłoby dążyć do takiego rozszerzenia zadań Zakładu Historii Nauki, Oświaty i Techniki, aby do jego działalności badawczej doszło ponadto kształcenie kadry dydaktycznej dla wyższych uczelni. Trzeba byłoby tu jednak zwrócić uwagę na to, aby komórka dydaktyczna Zakładu Historii Nauki, Oświaty i Techniki nie była jedynie zrzeszeniem ludzi dobrej woli, pozbawionym określonych ram organizacyjnych (doc. A. Czekajewska).

Doc. C. Majorek w swoim sprawozdaniu z prac Grupy ds. Wprowadzania Elementów Historii Nauki w Szkołach Średnich wskazał m.in., iż w programie przyszłej 10-letniej szkoły ogólnokształcącej historia nauki ma mieć przede wszystkim charakter fakultatywny, dlatego też szczególnie ważny jest poziom tych wykładów. Istotne jest również zwrócenie w tym programie uwagi na integrującą funkcję historii nauki. Instytut Programów Szkolnych zainteresowany jest udziałem historyków nauki w przygotowaniu nowych programów dla przyszłej szkoły 10-letniej. Instytut widzi również pilne zadanie dla historyków nauki w zakresie odpowiedniego szkolenia nauczycieli (dr J. Centkowski). Sprawą palącą jest ponadto opracowanie odpowiedniego podręcznika historii nauki (mgr W. Grębecka). Ponadto historycy nauki powinni być w kontakcie z autorami podręczników z poszczególnych przedmiotów nauczania.

Zwrócono także uwagę, że istotne znaczenie ma zaangażowanie się historyków nauki w rozbudzanie zainteresowania reprezentowaną przez nich dyscypliną u młodzieży szkolnej (pogadanki, odczyty itp. — dr S. Zamecki).

Małgorzata Terlecka

MEMORIAŁ W SPRAWIE WPROWADZENIA ELEMENTÓW HISTORII NAUKI I TECHNIKI DO PROGRAMU SZKOŁY ŚREDNIEJ

Komisja do Spraw Nauczania i Upowszechniania Historii Nauki i Techniki — działająca w ramach Komitetu — opracowała memoriał, który dotyczy wprowadzenia elementów historii nauki i techniki do programu dziesięcioletniej szkoły średniej. Memoriał ten — zaakceptowany przez Prezydium Komitetu

Historii Nauki i Techniki PAN — został w lipcu 1976 r. przesłany do dyrektora Instytutu Programów Szkolnych Ministerstwa Oświaty i Wychowania. Poniżej podajemy wzmiankowany tekst.

HISTORIA NAUKI I TECHNIKI W PROJEKCIE PROGRAMU DZIESIĘCIOLETNIEJ OGÓLNOKSZTAŁCĄCEJ SZKOŁY ŚREDNIEJ. UWAGI I POSTULATY

Komisja ds. Nauczania Historii Nauki i Techniki przy Komitecie Historii Nauki i Techniki PAN przeprowadziła szczegółową analizę projektu programów nauczania (z języka polskiego, historii, propedeutyki nauki o społeczeństwie, geografii, biologii z higieną matematyki, fizyki z astronomią, chemii, techniki i organizacji pracy) w dziesięcioletniej ogólnokształcącej szkole średniej. Uważamy, że obecny stan zaawansowania prac nad programem jest najważniejszym momentem, aby treść jego poddać ocenie przedstawicieli z różnych dziedzin nauki, w tym także historyków nauki i techniki.

Zdaniem Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN wprowadzenie do programów szkolnych elementów historii nauki i techniki jest konieczne ze względu na jej rolę światopoglądową (np. historia poznania ewolucji człowieka czy historia odkryć geograficznych) oraz ze względu na walory dydaktyczne (historia nauki ułatwia, a często umożliwia poznawanie osiągnięć nauki współczesnej). Historia nauki i techniki spełnia poważną funkcję poznawczą, pokazuje bowiem, w jaki sposób ludzkość dzięki nauce starała się rozwiązywać swe podstawowe problemy.

I. Uwagi ogólne o programie

Analiza programu nauczania w dziesięcioletniej szkole średniej wskazuje, że program ten nie stanowi zwartego, uzupełniającego się nawzajem systemu wiedzy o świecie przyrody i społeczeństwie. Siłą rzeczy występujące w nim elementy historii nauki i techniki mają również charakter fragmentaryczny.

Analiza programu wskazuje także, że historia nauki potraktowana tu jest w sposób biograficzny, a nie problemowy. Spostrzeżenie powyższe dotyczy zwłaszcza przedmiotów matematyczno-fizycznych i przyrodniczych. Sugeruje to, że nauczyciela fizyki, chemii, matematyki czy biologii nie obchodzi z reguły ewolucja pojęć w wykładanym przez niego przedmiocie, że wystarczy, aby przedstawił prawa i twierdzenia, a przy okazji postacie niektórych odkrywców tych praw. W rezultacie uczeń nie dowie się nic, albo dowie się niewiele o przeszłości nauki, której treści przyswaja. Postulujemy usystematyzowanie tych treści i odpowiednie wkomponowanie ich w program poszczególnych przedmiotów.

Istotne znaczenie w wykładzie powszechnej historii nauki i historii techniki będzie miała realizacja programu nauczania historii. Dobrze się stało, iż w programie tym* położono wyraźnie nacisk na przekazywanie wiedzy dotyczącej dziejów kultury i cywilizacji, w zakresie której poczesne miejsce zajmuje historia przejawów życia intelektualnego. Z badań wynika, że w projekcie programu nauczania historii jest około 15% materiału bezpośrednio dotyczącego historii nauki i historii techniki. Niestety — podobnie jak to ma miejsce w obecnie obowiązującym programie nauczania historii w szkole podstawowej i średniej —

* Uwagi powyższe dotyczą wersji programu nauczania historii opracowanego przez Zespół Instytutu Programów Szkolnych.